

Specialer

1987

Grith Hansen: Cuba: Musik, politik og musikpolitik – Om cubansk musik efter revolutionen i 1959 og dens historiske, politiske og kulturelle baggrund.

1988

Karen Elisabeth Adler: Folkevisereceptionen i første halvdel af 1800-tallet belyst ud fra C. E. F. Weyses folkevisesudsættelser.

Jan Erik Andersen og Peter Vilhelm Schiødt: Chick Corea.

Carsten Bielefeldt: Træk af musikskolernes historie i Danmark fra begyndelsen af 1930'erne til slutningen af 1980'erne.

Susanne Elbæk: A. P. Berggreen. En undersøgelse af hans udgivelser og arbejde for den folkelige sang.

Hanne Gullestrup: En retorisk analyse af Agathe Backer-Grøndahls (1847-1907) status i 2 norske musikhistoriske skildringer fra 1921 og 1971.

Allan Jarmer: Musikdidaktik – anskuet ud fra almen og faglig didaktisk filosofi og teori.

Lisbeth Ahlgren Jensen: Emma Hartmann. Kvinde og komponist i den borgerlige musikkultur.

Torben Jørgensen: Musikformidling i Radio. Nogle praktiske erfaringer og teoretiske overvejelser.

Lars Kjærsgård: Undersøgelse af Max Regers orgelmusik – specielt orgelstykkerne op. 7, 59, 63, 65, 80, 129 og 145.

Claus Kofod: Musik og/eller politik. Hans Werner Henzes politiske bevidstgørelse og dens spor i en gruppe vokalværker fra perioden 1969-1973.

Klaus Møller-Jørgensen: Receptionen af Brahms' og Bruckners symfonier i Wien indtil 1897.

Finn Hegelund Nielsen: Spil klaver – efter noder og becifring. Begrundelser og baggrunde for en nutidig klaverskole.

Lise Pedersen: Ethel Smyth og the Wreckers. En kvindelig komponist og hendes hovedværk.

Marianne Rottbøll Pedersen: Hildegard – en kvindelig mystikers musikopfattelse.

Pia Rasmussen: Myrter eller laurbær? Ethel Smyth – vilkårene for en kvindelig komponist med rod i viktoriatidens England.

Kirsten Skougaard: Busonis »Doktor Faust«. Tilblivelseshistorie, kompositionsteknik og æstetik.

Tormod Vinsand: Bill Evans som trio-musiker.

Merete Wendler: Tradition og fornyelse i 1980ernes salmesang.

Resumeer af udvalgte specialeafhandlinger

ved Københavns Universitets musikvidenskabelige
institut 1987 og 1988

Grith Hansen: *Cuba: musik, politik og musikpolitik. 1987.*

Specialet er et forsøg på at beskrive Cubas musikhistorie som en del af landets politiske, økonomiske og kulturelle udvikling.

Cubas historie er også kolonialiseringens historie. Dets oprindelige befolkning, indianerne, blev erstattet af folk fra to fjerne kontinenter af to forskellige racer – hvoraf den ene bestemt ikke kom frivilligt. Som resultat af dette flerhundredårige kultursammenstød blev musikken den fælleskulturelle manifestation, der fik størst gennemslagskraft. Musikken har så at sige været katalysator for den assimileringssproces, der har ført til at mennesker fra vidt forskellige kulturer er blevet samlet til et folk.

Efter revolutionen i 1959 fik man for første gang en bevidst kulturpolitik, og man forsøgte at sætte en afkoloniseringsproces i gang. Men i massemediernes tidsalder er det ikke muligt for et lille land som Cuba selv at styre den kulturelle udvikling. Cubas musikpolitik blev påvirket af udefra kommende faktorer som f.eks. forholdet mellem USSR og USA. »Kulturimperialismen« har forlængst holdt sit indtog på øen, alligevel opretholder man illusionen om en ren socialistisk cubansk kunst.

Specialet er delt i 3 kapitler: 1) en komprimeret musikhistorie indtil 1959, som bl.a. indeholder en beskrivelse af de musikalske elementer der kom fra henholdsvis Spanien og Afrika og de første cubanske former: contradanza, danzón, rumba, bolero og son (også kaldet salsa). 2) En generel oversigt over udenrigs-, indenrigs- og kulturpolitikken og musikinstitutionerne efter revolutionen. 3) Musikken efter revolutionen. Det belyser kulturpolitikens effekt på musiklivet og selve musikken. Det handler bl.a. om »La Nueva Trova« (folke-musik), jazzens og rockens rolle i cubansk musik, de nyeste tendenser i 80erne og endelig koncertmusikkens meget begrænsede rolle i det cubanske musikliv.

Til specialet hører to kasettebånd med musikeksempler.

Carsten Bielefeldt: *Træk af musikskolernes historie i Danmark fra begyndelsen af 1930erne til slutningen af 1980erne.*

I disse år opstår der stadig flere musikskoler i Danmark, men befolkningens muligheder for at modtage musikskoleundervisning er stærkt varierende rundt om i landet. Udgangspunktet for specialet er at undersøge baggrunden for musikskolesituationen i 1980erne gennem en beskrivelse af musikskolernes opståen og udvikling i Danmark.

Musikskolerne opstod i Danmark i begyndelsen af 1930erne med oprettelsen af folkemusikskolerne som den 1. hovedstrømning i musikskolernes udvikling. Disse skoler var private og er karakteriseret ved klart formulerede målsætninger og metoder for undervisningen. Københavns Folkemusikskoler og Esbjerg Musikhøjskole er beskrevet som eksempler.

I slutningen af 1940erne opstod den frivillige skolemusik i tilknytning til folkeskolerne som den 2. hovedstrømning i musikskolernes udvikling. De musikskoler, som udsprang heraf, var i modsætning til folkemusikskolerne karakteriseret ved meget løst formulerede målsætninger og en fuldstændig metodefrihed i undervisningen. Den frivillige skolemusik i Esbjerg er beskrevet som eksempel.

På baggrund af disse 2 musikskolestrømninger udviklede musikskolerne sig kraftigt fra slutningen af 1960erne. Det offentlige engagement i musikskoleudviklingen blev slået fast ved fremkomsten af en række lovgivningsmæssige initiativer indenfor fritidsloven, folkeskoleloven og musikloven i midten af 1970erne, hvilket gav mulighed for oprettelsen af musikskoler med flere forskellige organisationsformer. Dette resulterede bl.a. i en splittelse af de faglige organisationer og saramenslutninger på musikskoleområdet, en opdeling af elevgruppen i børn og voksne, et tilfældigt udbud af undervisningsfag, samt en opdeling af selve musikskoleområdet mellem henholdsvis kultur- og undervisningsministeriet.

Musikskolesituationen i 1980erne er stadig præget af forskellige organisationsformer, hvilket i specialet er eksemplificeret ved en beskrivelse af Aalborg kommunale musikskole, Esbjerg kommunale Musikskoler, Holstebro Musikskole, Århus Folkemusikskole samt Den Rytmiske Aftenskole i København. Der er dog en tendens til at de mange forskellige organisationsformer udvikler sig i retning af kommunale musikskoler. Samtidig med at det i 1980erne bliver stadig sværere for musikskolerne at opnå økonomiske støtte, er der på andre områder foretaget en række initiativer med en gunstig betydning for musikskolernes udvikling: Der er sket en udvikling af de musikpædagogiske uddannelser (revisionerne af den musikpædagogiske uddannelse på de klassiske koncer-

vatorier, oprettelsen af Konservatoriet for Rytmisk Improvisationsmusik og oprettelsen af Center for Rytmisk Musik og Bevægelse). Statens Musikråd har foretaget en række initiativer (bl.a. etableringen af de musikalske grundkurser, instrumentbanken, efteruddannelseskurser for musikundervisere, musikskolekonsulent-ordningen), og musikskolernes lovgivningsmæssige grundlag udvikles (revisioner af fritidsloven og folkeskoleloven samt en begyndende udvikling henimod en egentlig musikskolelovgivning).

Udfra disse nye initiativer samt de erfaringer, der er gjort rundt om på landets musikskoler afsluttes specialet med en vision om den fremtidige musikskoleudvikling i Danmark.

Lisbeth Ahlgren Jensen: *Emma Hartmann. Kvinde og komponist i den borgerlige musikkultur*. Speciale til Magisterkonferens, 1988. 321 s.

Afhandlingen omfatter 7 kapitler, hvortil kommer 3 appendices, der indeholder henholdsvis en fortegnelse over Emma Hartmanns trykte og utrykte kompositioner, en brevregistrant samt noder til de analyserede romancer.

Formålet med afhandlingen er at præsentere komponisten Emma Hartmann (1807-51), der i årene o. 1850 udgav 5 hefter med romancer under pseudonymet Frederik Palmer.

På baggrund af en status over den hidtidige kvindeforskning indenfor musikfaget fremlægges i 1. kapitel metodiske og teoretiske overvejelser; der argumenteres for, at en feministisk-marxistisk forståelsesramme anvendes i analysen af Emma Hartmanns kønsspecifikke kompositions vilkår.

I 2. kapitel gives en oversigt over den borgerlige musikkultur, som den udfoldede sig i Danmark ca. 1820-50, med særlig vægt på kvindernes situation.

I kapitel 3, som i vid udstrækning bygger på utrykt materiale, biografieres Emma Hartmann.

I kapitel 4 søges de praktiske omstændigheder vedrørende kompositionen af »Frederik Palmers« romancer klarlagt, ligesom Emma Hartmanns brug af dette pseudonym, der er lånt fra en novellefigur hos Thomasine Gyllembourg, diskuteres.

I kapitel 5 problematiseres komponistens valg af romancetekster, mens der i kapitel 6 analyseres et udvalg af de trykte romancer. I det afsluttende kapitel beskrives »receptionen« af Emma Hartmanns romancer i anden halvdel af det 19. århundrede, hvorefter der kastes et kritisk blik på behandlingen og vurderingen af hendes produktion i et udvalg af musikhistoriske fremstillinger.

Lise Pedersen: *Ethel Smyth og The Wreckers. En kvindelig komponist og hendes hovedværk.*

Udgangspunktet for specialet er et ønske om gennem mit arbejde med Ethel Smyth og hendes opera *The Wreckers* at gøre opmærksom på eksistensen af en kvindelig komponist, der har spillet en rolle i sin samtids musikliv, men som siden uretfærdigvis er gået i glemmebogen.

Specialet er disponeret i 2 hoveddele:

1. Ethel Smyth. Kvindelig komponist i England.
2. *The Wreckers*.

1. del giver et billede af Ethel Smyths spændende kunstnerpersonlighed. På baggrund af tidens viktorianske kvindeideal skildres Ethel Smyths barndom, hendes studietid i Leipzig og den videre karriere i England. Denne biografiske del gør bl.a. brug af Ethel Smyths mange selvbiografiske bøger. 1. del afsluttes med en liste over Ethel Smyths kompositioner.

2. del omhandler Ethel Smyths hovedværk, operaen *The Wreckers*. Efter en redegørelse for operaens vilkår i England bringes historien om *The Wreckers* tilblivelse, en synopsis af handlingen samt en musikalsk karakteristik.

I konklusionen drages paralleller mellem *The Wrecker's* mange romantiske ingredienser og Ethel Smyths personlighed. Desuden ses en sammenhæng mellem operaens handling og Ethel Smyths liv som kunstner i vanskelighederne ved at være anderledes. Med det viktorianske samfund og dettes kvindelighedsopfattelse som baggrund og set i forhold til de samtidige kvindelige komponister er Ethel Smyths musik grænseoverskridende. Med selve det musikalske materiale tilfører hun ikke noget nyt til den generelle musikhistorie rent stilmæssigt; men som engelsk komponist i den engelske musikalske renaissance spiller hun en vigtig rolle i etableringen af engelsk opera, og set helt specielt som kvindelig engelsk operakomponist er Ethel Smyth en banebrydende personlighed, og hendes opera *The Wreckers* epokegørende.

Merete Wendler: *Tradition og fornyelse i 1980ernes salmesang.*

Specialet tager udgangspunkt i den aktuelle debat om fornyelse af salme- og salmemelodirepertoiret i den danske folkekirke. Undervejs præsenteres et alsidigt udvalg af nyere salmer, som indgår i afhandlingen som eksempler på typiske træk ved moderne salmedigtning og -komposition og som led i en diskussion om, hvad der karakteriserer fællessang i almindelighed og menighedssang i kirken i særdeleshed.

Ud fra et helhedssyn på liturgi og gudstjenestemusik og -sang belyses salmen fra forskellige vinkler: som produkt af tekst og musik, som udtryksmiddel, som rituelt led og som fysisk manifestation af forholdet mellem folk og kirke.

Tre knudepunkter i salmesangens historie trækkes frem for at belyse disse forskellige sider af salmen: Kingos forsvar for verdslige melodier til kirkelige tekster i Aandeligt Siungekoor I fra 1674 omtales som understregning af en gammel praksis, der i reformationstiden skulle være med til at legitimere den folkelige kirkesang i modsætning til middelalder-sangtraditionens latinske hymner og responsorier. Grundtvig og Vartovsangen ses i sammenhæng med salmestriden mellem Rung og Berggreen i 1850'erne og '60'erne, som stillede den gamle, stive halvnodekoral skarpt overfor de romantiske melodier og harmoniseringer. Laubs kirkesangsreform i begyndelsen af vort århundrede beskrives som baggrund for den nuværende koralbogs tilblivelse i 1954 og den strid, den udløste.

Salmesangens historie fremhæves som en dynamisk udvikling, der er et resultat af samspillet mellem skiftende tiders stadige modsætninger. I diskussionen om den fremtidige udvikling af traditionen belyses spørgsmålet om kriterier for en kvalitetsbedømmelse af (nye) salmer ud fra såvel funktionelle som æstetiske principper.

Der konkluderes, at det totalt sækulariserede samfund med dets mange kulturer og udtryksformer stiller sig anderledes i forhold til salmesangstraditionen end tidligere samfund og kalder på en anderledes alsidighed i kirkens musik og sang. En større stilpluralisme kunne bl.a. indebære indførelsen af rytmisk salmesang, hvis nære forbindelse til salmetraditionen påvises. Forudsætningen for en sådan ajourføring beskrives som en demokratisk, ikke-hierarkisk gudstjeneste, der skabes ikke for, men af og mellem de mennesker, der bl.a. i salmesangen giver udtryk for et menneskeligt, religiøst fællesskab.